

1980/81:33

Tisdagen den 25 november

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 17 innevarande månad.

2 § Svar på fråga 1980/81:109 om ändrade direktiv till samordningsorganet för alkoholfrågor

Anf. 1 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Thure Jadestig har frågat mig om jag är beredd att ge samordningsorganet för alkoholfrågor nya direktiv så att det blir oförhindrat att lägga fram förslag som kan anses nödvändiga i nuvarande svåra situation på alkoholområdet.

I direktiven för samordningsorganet (Dir. 1980:47) framhålls bl. a. att som en utgångspunkt för samordningsorganets arbete skall gälla att alla förslag som läggs fram skall kunna genomföras inom ramen för oförändrade resurser inom det område som förslagen avser. Om kostnadskrävande förslag läggs fram, måste samtidigt visas hur förslagen kan finansieras genom besparingar i form av rationaliseringar och omprövning av pågående verksamhet inom utredningsområdet. Även i övrigt gäller de direktiv som utfärdats till kommittéer och särskilda utredare angående finansiering av reformer (Dir. 1980:20).

Av de sistnämnda direktiven framgår emellertid också att de kommittéer som på grund av särskilda skäl inte anser sig kunna uppfylla kravet på att alla förslag skall hållas inom ramen för oförändrade resurser så snart som möjligt skall anmäla detta till vederbörande statsråd. Det ankommer på regeringen att besluta om undantag i något särskilt fall kan medges.

Regeringen ser med stort allvar på det alkoholpolitiska läget. Samordningsorganet behöver emellertid inte några ändrade direktiv. Enligt riksdagens uttalande bör vissa av samordningsorganets förslag redovisas i så god tid att de kan beaktas redan i kommande budgetproposition. Detta bör med nuvarande arbetsläge i samordningsorganet vara möjligt. Enligt vad jag har

Om ändrade direktiv till samordningsorganet för alkoholfrågor

inhämtat kommer samordningsorganet i enlighet med vad riksdagen förorddat att lägga fram en delrapport inom kort.

Anf. 2 THURE JADESTIG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Om man läser de direktiv som samordningsorganet har, finner man många goda infallsvinklar. I direktiven talas om sambandet mellan totalkonsumtion och missbruk och att målet för samhällets alkoholpolitik är att nedbringa totalkonsumtionen. I direktiven sägs också bl. a. att ett centralt inslag i alkoholpolitiken är att påverka människors attityder och att folkrörelserna i det arbetet spelar en viktig roll. Vidare sägs att alkoholpolitiska insatser skall ges hög prioritet.

I svaret säger också statsrådet att regeringen ser med stort allvar på det alkoholpolitiska läget, och det inger en viss trygghet. Men min fråga baseras på en oro för att konkreta åtgärder inte kan komma till stånd i den takt som är önskvärd, detta beroende på skrivningen i direktiven om att förslag som läggs fram skall genomföras inom ramen för oförändrade ekonomiska resurser. Samhällets resurser för att bekämpa alkoholbruket och för vård och rehabilitering är i dag starkt begränsade. Sålunda finns det inga besparingspunkter.

Vad kommer då följden att bli? Jo, samordningsorganet frestas till att bara inrikta sig på restriktioner. Dessa kan i sig vara motiverade, men det är inte de enda förväntade åtgärderna. Enligt direktiven skall ju också en översyn göras och en utvärdering ske vad gäller restriktionssystemet – och det är bra och nödvändigt.

Som jag ser det är det mest centrala och angelägna i dag att vi, för det första, får ekonomiska resurser så att en samlad folkrörelsesatsning kan ske i det förebyggande arbetet. Denna satsning skall bl. a. avse försök att åstadkomma en alkoholfri fritidsmiljö via skolan och vårt folkrörelse- och föreningsliv. Vi måste arbeta tillsammans med ungdomen i den praktiska fritidsverksamheten – och det kostar pengar.

För det andra behövs en folkrörelsesatsning, för att man med s. k. kamratstödande insatser skall motverka uppkomsten av alkoholproblem.

För det tredje måste vi förbättra vård- och rehabiliteringsmöjligheterna.

I direktiven berörs även dessa punkter, men åtgärderna kommer att kosta mycket pengar.

Som jag ser det har vi nu chansen att nå den unga generationen. Ungdomarna är i dag motiverade och ser drogfrågan som ett hälso- och miljöproblem. Vi måste ge möjligheter åt alla goda krafter i samhället som bidrar med idéella insatser för att åstadkomma goda, positiva fritidsmiljöer. Det är här det behövs vidgade samhällsresurser.

Jag har anledning att misstänka att samordningsgruppen tyvärr inte ägnar denna sida av nykterhetsarbetets förebyggande arbete tillräcklig uppmärksamhet och att den styrs alltför hårt av direktivens kostnadsaspekt. Eller får jag tolka statsrådets svar så att hon kommer att få de vidgade ramar som

behövs för ett bättre förebyggande arbete, framför allt för ungdomsgenerationen?

Nr 33

Tisdagen den
25 november 1980

Anf. 3 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Jag delar Thure Jadestigs uppfattning att det är oerhört viktigt att också fortsättningsvis få folkrörelserna engagerade i arbetet att förändra attityderna när det gäller alkohol, att helt enkelt rädda den unga generationen. Det är också glädjande att konstatera att vi redan nu – även om det inte är statistiskt helt belagt – kan skönja en förbättring bland ungdomarna. Det visar att de åtgärder som regeringen har föreslagit, som riksdagen sedan har arbetat med och som därefter har vidtagits ute i samhället redan har givit resultat. Det gäller att fortsätta detta arbete.

Som jag sade i mitt svar kommer vi att i budgetarbetet kunna behandla några delförslag från samordningsorganet. Jag försäkrar att vi så långt det någonsin är möjligt kommer att se positivt på detta arbete.

Anf. 4 THURE JADESTIG (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för den här kompletterande delen.

I direktiven talas det väldigt mycket om förebyggande arbete och inte enbart om restriktioner. I direktiven talas det om växande behov av förebyggande åtgärder när det gäller ungdomens och kvinnornas andel i efterfrågebilden. Det talas också om krav på en bättre samhällsplanering, satsningar på en förbättrad arbets-, boende-, skol- och fritidsmiljö när det gäller drogproblematiken. Vidare nämns den sociala utslagningen och den sociala isoleringen. Man säger att restriktionssystemet utgör en viktig del av alkoholpolitiken men pekar också på opinionsbildningens viktiga roll.

När jag ser frågan i perspektivet av att det är sådan brist på ekonomiska resurser i samhället och att man har dessa direktiv, att det bara är överföringskostnader som får utnyttjas, så är jag orolig för att just det förebyggande arbetet förbigås helt. Men jag noterar att statsrådet har dessa frågor under kontroll och att vi alltså kan räkna med att folkrörelserna i samband med arbetet med budgetpropositionen skall få ekonomiska resurser, så att de kan ta sin del av arbetet, som de också är beredda att ta.

3 § Svar på fråga 1980/81:98 om en parlamentarisk utredning för utformning av prostitutionsutredningens betänkande

Anf. 5 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Lisa Mattson har frågat mig om jag är beredd att tillsätta en parlamentarisk utredning som skall ta ställning till den slutliga utformningen av prostitutionsutredningens betänkande.

Prostitutionsutredningens sakkunniga och sekretariat har utarbetat en omfattande rapport om prostitutionen i Sverige vilken har publicerats. Den

Om en parlamentarisk utredning för utformning av prostitutionsutredningens betänkande

Om en parlamentarisk utredning för utformning av prostitutionsutredningens betänkande

särskilda utredaren arbetar nu vidare med sitt uppdrag i enlighet med utredningsdirektiven med sikte på att redovisa ett betänkande snarast möjligt. Jag är för egen del angelägen om att denna redovisning kan ske utan onödig tidsutdräkt och har nyligen förordnat sekreterare för uppgiften.

Utredningens material kommer sedan att remissbehandlas, varigenom olika meningsriktningar får komma till tals. När det gäller den fortsatta behandlingen av denna fråga är det för tidigt att nu gå närmare in på formerna för beredningsarbetet.

Anf. 6 LISA MATTSON (s):

Herr talman! Jag tackar Karin Söder för svaret, vars inriktning jag kunnat ta del av redan i dagens morgontidningar. Jag är möjligen något besviken över att den parlamentariska beredning som omnämns i tidningsartiklarna inte återfinns i Karin Söders svar.

Anledningen till att jag har ställt den här frågan är att alla vi som politiskt, ideellt eller i kvinnokampanjgrupper representerar den organiserade kvinnovärlden har frågat oss vad som kommer att hända med det fortsatta arbetet i prostitutionsutredningen. Jag är inte ute efter att kritisera Karin Söder, som kom in i frågan ganska sent och som har uppträtt fullt korrekt. Hon har t. o. m. gått utöver den vanliga rutinen när hon har låtit trycka expertgruppens betänkande – vi är tacksamma för det, även om vi anser att upplagan kunde ha varit något större. Jag finner inte heller någon anledning att kritisera valet av utredare. Men för oss alla står det i dag fullständigt klart att det stora misstaget begicks när en utredning kring prostitutionen tillsattes utan fullständigt parlamentariskt underlag.

Den här frågan omfattar stora och vittfamnande frågor: den rör den ekonomiska brottsligheten, problemen kring alkohol och narkotika, utslagningen i samhället och människosynen i hemmet och bland invandrargrupper. Det är alltså fråga om ett stort och utbrett socialt fält. Och det är alldeles självklart att en så stor och viktig och delvis också känslig fråga, där uppgifterna går isär, bäst hade kunnat belysas om man från början tillsatt en parlamentarisk utredning.

Nu har så inte skett, men jag har bedömt det så att det just nu, när man har denna stora, seriösa och ytterst intressanta utredning som också innehåller ett åtgärds paket mot prostitutionen, skulle finnas anledning att bredda utredningen. Jag bedömer det så helt enkelt därför att man annars riskerar att få ytterst varierande remissvar när utredningen går ut på remiss. Min alldeles bestämda uppfattning är att utredningen nu borde breddas, så att alla i riksdagen representerade partier kunde få redovisa sina åsikter. Detta är desto mer angeläget som man redan i dag diskuterar exempelvis om sexklubbar med deras klara uppföljning i prostitution skall förbjudas och om prostitutionen skall kriminaliseras – en medlem av regeringskretsen har ju faktiskt gått ut i pressen och krävt detta.

Här måste en lång rad politiska ställningstaganden göras, och även om ärendet skulle fördröjas något tror jag att det hade varit bättre med en breddad, parlamentarisk beredning.

*Om en parlamentarisk utredning för utformning av prostitutionsutredningens betänkande***Anf. 7 Socialministern KARIN SÖDER:**

Herr talman! Jag blev lika förvånad som Lisa Mattson när jag läste dagens tidning och fick se mitt svar, som dess värre inte återgivits korrekt. Att forska i hur detta har gått till har vi som bekant inte någon möjlighet till.

Jag vill också säga till Lisa Mattson att även jag känner mig representera den samlade kvinnovärlden. Att komma till rätta med prostitutionen är en lika viktig angelägenhet för mig som för någon annan.

Jag har emellertid gjort den bedömningen att den särskilda utredaren har rättighet att fullgöra sitt uppdrag. Hon kommer att göra det skyndsamt. Jag tror att det bästa sättet är att utifrån de utgångspunkter som vi har gemensamma få ett konkret förslag från utredaren som sedan remissbehandlas och att frågan därefter bereds på det sätt som med beaktande av remissbehandlingen kan vara det riktiga.

Den diskussion som under tiden pågår ger ju också på olika sätt anledning till eftertanke, vilket i sin tur kan vara till nytta för remissbehandlingen efter det att utredaren har lagt fram sitt betänkande. Jag tror att vi i den situation som vi nu befinner oss i vinner tid på att låta utredaren få fullgöra sitt uppdrag. Jag har också fullt förtroende för att hon kommer att göra det på ett sådant sätt att vi får ett bra remissunderlag, när den tiden kommer.

Beträffande upplagan vill jag säga att man håller på att trycka ytterligare exemplar, så att alla som är intresserade skall kunna få ett.

Anf. 8 LISA MATTSON (s):

Herr talman! I den situation som vi befinner oss i just nu diskuterar och studerar en lång rad kvinnoorganisationer landet runt expertgruppens förslag och analyser samt den bakgrund som expertgruppen ger. Om jag inte är fel underrättad är det dessa organisationers avsikt att – i varje fall gäller detta många av dem – redan nu inkomma med sina synpunkter på expertgruppens förslag.

Den fråga som man omedelbart ställer, när Karin Söder talar om en snabbt arbetande utredning med åtföljande remissförfarande är denna: Hur kommer statsrådet att förfara med de eventuella remissutlåtanden som utan uppmaning väl ändå kommer att strömma in till socialdepartementet? Kommer även dessa "remissvar" att överlämnas till enmansutredaren?

Anf. 9 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! På den sista frågan som Lisa Mattson ställde vill jag svara att vi naturligtvis får ta ställning när utlåtandena kommer in. Eftersom en utredning är att betrakta som en myndighet, är det också möjligt att organisationerna vänder sig direkt till utredaren, och då blir det hennes sak att avgöra hur hon skall hantera materialet i fråga.

Anf. 10 LISA MATTSON (s):

Herr talman! Jag kommer att avvakta resultatet med intresse. Kvinnoorganisationernas stora engagemang visar emellertid att det här är en stor och viktig fråga, vars lösning kanske har förhalats litet väl länge. Vi är glada över

*Om förfarandet
då läkare avstängs
från arbete*

att arbetet nu äntligen kommer i gång. Vi avvaktar med spänning slutresultatet.

4 § Svar på fråga 1980/81:93 om förfarandet då läkare avstängs från arbete

Anf. 11 Statsrådet ELISABET HOLM:

Herr talman! Tore Nilsson har ställt följande fråga till justitieministern.

”En överläkare vid ett svenskt sjukhus har av sjukhusledningen avstängts från sitt arbete på grund av en anmälan om behandlingsmetod, som av vissa personer betraktas som olämplig.

Den utredning som genast påbörjades inväntades alltså icke före avstängningen.

Överensstämmer detta förfaringssätt med svensk lagstiftning?”

Frågan har överlämnats till mig.

Personalen inom hälso- och sjukvården är sedan länge underkastad ett speciellt offentlighetsligt disciplinansvar. Sedan den 1 juli i år finns bestämmelserna i huvudsak i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl. Frågor om disciplinansvar prövas av en särskild statlig nämnd, hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. Formellt omfattar nämndens disciplinära befogenheter personalens yrkesutövning utan begränsning. Nämnden skall dock endast handlägga sådana förseelser som nämnden har särskild kompetens att bedöma, dvs. sådana som haft betydelse för vården eller behandlingen. Övriga disciplinären den bör handläggas av arbetsgivaren och bedömas efter samma grunder som andra personalkategoriernas förseelser. Om det är uppenbart att ärendets behandling i nämnden inte är påkallad från allmän synpunkt eller för att tillvarata patientens rätt, får därför nämnden överlämna ärendet till arbetsgivaren för den åtgärd som kan ankomma på honom.

Enligt 22 § sjukvårdslagen (1962:242) har socialstyrelsen vissa begränsade möjligheter att omedelbart avstänga en läkare från utövning av tjänsten.

För den landstingsanställda personalen gäller dessutom bestämmelser i kollektivavtal i den mån inte statliga bestämmelser föranleder annat. Enligt dessa kan en arbetstagare som på sannolika skäl är misstänkt för eller beträds med svårare fel eller försummelse i anställningen av arbetsgivaren avstängas från tjänstgöring i avvaktan på ärendets avgörande. Avstängning får ske under högst 30 kalenderdagar i sänder. Föreligger eljest vägande skäl att avstänga en arbetstagare äger arbetsgivaren rätt att besluta därom för högst 30 kalenderdagar i sänder.

Sjukvårdshuvudmannen har sålunda möjligheter att avstänga t. ex. en överläkare från tjänstgöring. Jag kan självfallet inte uttala mig om en sjukvårdshuvudmans handläggning av ett enskilt ärende. Om överläkaren är missnöjd med beslutet får frågan prövas i arbetsrättslig ordning.

Anf. 12 TORE NILSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Holm för svaret.

Jag förstår mycket väl att statsrådet, som hon säger i slutet av svaret, inte kan uttala sig i ett enskilt ärende. Men det här är ett mycket märkligt fall. I början av 1960-talet, då jag tidvis vistades i Bergen, lärde jag känna några blivande läkare. Bland dessa var den man det nu gäller, som är överläkare i Östersund och har tjänstgjort i Sverige i 15 år.

När jag läste rubriken "Psykechef bad med patienter, kopplas bort", tänkte jag: Det är förstås en människa som inte har omdöme. Men när det gäller den här läkaren har jag och alla som jag har talat med den uppfattningen att det är en oerhört besinningsfull och duktig man. Han har tidigare varit kirurg i Helsingborg, och han har tjänstgjort i Afrika. Hela hans vänkrets och släkt i Sverige och Norge betraktar det hela med stor förvåning.

Jag läste det som står i svaret om disciplin, och jag vill då påpeka att ärendet togs upp därför att det gjordes en anmälan. Men den kom inte från patienten utan från några andra personer, som i vissa fall arbetar i samma behandlingsteam som läkaren i fråga. Jag blev nyfiken och undrade om man kan stänga av en person bara på grundval av en anmälan. Skall man inte först utreda saken? Kan svensk lagstiftning tillåta att en person avkopplas utan vidare bara därför att någon menar att han eller hon använder fel metod? Det förefaller mig oerhört godtyckligt.

Vidare talas det i svaret om den s. k. ansvarsnämnden. Enligt min uppfattning hade socialstyrelsen och dess nämnd inte före avstängningen haft med den här frågan att göra, utan det var direktionen som redan på begynnelsestadiet skötte om avstängningen av läkaren i fråga.

Det talas i svaret om försedelser. Jag blir helt förskräckt då jag läser det. Vidare sägs att om en person "är misstänkt för eller beträds med svårare fel eller försummelse" kan han genast avstängas. Jag anser att det är uteslutet i det här fallet. Det kan väl inte vara så att en läkare, som är kristen sedan barndomen och ungdomen och som vid samtal med en människa får höra att hon har problem med skuld känslor och annat, inte har rätt att framföra sin personliga uppfattning, som kanske också överensstämmer med patientens. Detta samtal kan bli terapi på högsta nivå. Men om patienten sagt att läkaren försökt påtvinga honom en uppfattning, då hade jag ansett att det varit fel, fru Holm, även om jag har den åsikten att kristendom är nyttigt.

En kristen tidning har uppmärksammat detta ärende. Jag uppfattar det som skrivs som ironi, men det finns ändå anledning att citera det:

"Vi bor ju i ett stats- och folkkyrkligt land, där 97 % av befolkningen tillhör Svenska Kyrkan. Då bör självfallet ingen religiös påverkan få förekomma vare sig i våra skolor eller i vår sjukvård! Det finns ju något som heter religionsfrihet – frihet från religion."

Jag menar att det här kommer att väcka uppmärksamhet vida omkring, och jag hoppas att det verkligen var ett tjänstefel när man avstängde läkaren innan man hade utrett vad det var fråga om.

Nr 33

Tisdagen den
25 november 1980

*Om förfarandet
då läkare avstängs
från arbete*

Tisdagen den
25 november 1980

*Om förfarandet
då läkare avstängs
från arbete*

Anf. 13 Statsrådet ELISABET HOLM:

Herr talman! Jag kan inte uttala mig om riktigheten i det här enskilda beslutet av arbetsgivaren. Det är tydligen en landstingskommun, men det framgick inte av frågan.

Bestämmelserna om avstängning i kollektivavtalet – det är väl de som måste komma till användning här – är mycket allmänt hållna och lyder på följande sätt – jag läser direkt ur kollektivavtalet 10 § 3 mom.: "Föreligger eljest vägande skäl att avstänga arbetstagare, äger arbetsgivaren besluta därom för högst 30 kalenderdagar i sänder." Det var också vad jag angav i mitt svar.

Det är naturligtvis inte vanligt att sådana här bestämmelser behöver tillämpas. De har dock kommit till för att skydda patienterna och patienternas säkerhet i vården. Detta är självklart en angelägen uppgift.

Till skydd för arbetstagaren finns, som jag också framhöll i svaret, möjligheten att få frågan prövad i arbetsrättslig ordning.

Det är det enda svar jag kan ge på denna fråga.

Anf. 14 TORE NILSSON (m):

Herr talman! Jag ställde frågan till justitieministern därför att jag menade att detta var en fråga om lagstiftning. Att han har överlämnat den till fru Holm är väl riktigt, eftersom hon har hand om sjukvården. Men det här är en principalsak.

En person som länge har skött sitt arbete väl och fortfarande gör det och som av någon misstänks för att göra ett fel eller anklagas för att ha gjort något som inte är lämpligt skiljs utan vidare från sitt arbete. Det är just den handläggningen som jag måste protestera mot. Jag vill råda regeringen att se på denna fråga. Den är mycket större än vad man kan tänka när man ser på ett enskilt fall. Det kanske inte är så vanligt att sådant här händer – jag känner inte till andra fall – men det är upprörande nog att det har hänt. Det som måste ifrågasättas är om man, bara för att man talar med en människa om bön och annat, skall anses ha gjort sig skyldig till en förseelse.

Jag tittade i kristna gruppens förteckning, som kom i min postlåda i förra veckan, och fann att åtta statsråd, tre f. d. statsråd och tre talmän hörde till kristna gruppen. 97 % av svenska folket hör till kyrkan, 50 % tror på Gud, står det i tidningarna i dag. Om det skulle hända att en läkare pratar med en patient om andliga frågor, är det då ett tjänstefel? Den tidning, som jag citerade nyss, frågar:

"Hur skulle det gå för Jesus av Nasaret, om han hade levat i dagens Sverige?"

Jag vill att lagstiftningens bestämmelser om disciplinära åtgärder ses över och att en människa som blir anmäld inte skall avstängas förrän det är bevisat att hon begått ett verkligt fel.

Anf. 15 Statsrådet ELISABET HOLM:

Herr talman! Jag har refererat den lagstiftning som gäller i sådana här sammanhang, så det kan inte spela särskilt stor roll om det är justitieminis-

tern eller jag som svarar.

Tore Nilsson har icke preciserat det fall som var bakgrunden till frågan. Vi har därför inte kunnat undersöka saken närmare. Vi har gjort försök att finna ut vilken fråga det gäller, men vi har icke kunnat finna något underlag för en närmare utformning av svaret. Dessutom skulle jag, av de skäl som gäller, inte ha kunnat kommentera ett enskilt fall.

Jag får, som jag tidigare har gjort, hänvisa till prövning i vanlig arbetsrättslig ordning.

Nr 33

Tisdagen den
25 november 1980

*Om statsbidrag
vid installation
av vissa värme-
pannor*

Anf. 16 TORE NILSSON (m):

Herr talman! Det här är inte på något sätt en kritik av statsrådet Holm eller hennes ämbetsutövning. Men det är en förundran som fyller mig över att man inte sedan frågan ställdes för tio dagar sedan – avstängningen skedde för över en månad sedan – har kunnat titta på det här fallet närmare. Även om man inte har kunnat kommentera det just i kammaren, borde det väl ändå ha funnits kunskaper om själva principerna. På något sätt måste vi väl från ansvarigt håll, från den lagstiftande församlingens håll, se på detta.

Det är också fråga om skydd av människor. Även en överläkare har väl anställningsskydd på något sätt. Jag vet att det har varit stor påfrestning för honom och hans familj att han har skilts från sitt arbete.

Jag hoppas att den här debatten skall leda till en förbättring då det gäller sådana här frågor.

5 § Svar på fråga 1980/81:91 om statsbidrag vid installation av vissa värmepannor

Anf. 17 Bostadsministern BIRGIT FRIGGEBÖ:

Herr talman! Karl-Erik Häll har frågat jordbruksministern om han är beredd att medverka till en sådan ändring av gällande förordning att bidrag även kan utgå vid installation av pannor för fasta bränslen med 75 liters eldrum.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Frågan har sin grund i att stöd för övergång till vedeldning enligt bostadsstyrelsens föreskrifter endast lämnas till pannor med sådan eldstadsvolym att man inte behöver fylla på ved oftare än två à tre gånger per dygn. Bostadsstyrelsens föreskrifter innebär ingen exakt bindning till någon bestämd volym.

De övergripande principerna för det statliga energisparstödet har granskats av energihushållningsdelegationen inom ramen för den utvärdering som delegationen har gjort inför den översyn av energisparplanen för befintlig bebyggelse som skall göras inför budgetåret 1981/82. Delegationens betänkande (SOU 1980:43) Program för energihushållning i befintlig bebyggelse har nyligen överlämnats till mig och remissbehandlas f. n. Innan remissinstanserna lämnat sina synpunkter är jag inte beredd att föreslå några

*Om statsbidrag
vid installation
av vissa värme-
pannor*

ändringar i reglerna för energisparstöd för övergång till vedeldning. Regeringen kommer att behandla delegationens förslag i en proposition i vår.

Anf. 18 KARL-ERIK HÄLL (s):

Herr talman! Anledningen till den här kanske litet udda frågan var helt enkelt att jag vid ett besök i Pajala kommun fick klart för mig – som jag har försökt att skildra i motiveringen – att man där av olika skäl har ganska stort intresse för att kunna gå över till eldning med fasta bränslen. Förutsättningen är att man bl. a. skall ha tillgång till fritt bränsle. Och uppe i dessa skogbevuxna områden lär det vara så att det finns sådant i kanhända större omfattning än på andra håll.

Men jag måste erkänna att jag ilsknade till litet grand när jag fick klart för mig att byråkrater har utformat regler som har föga eller ingen anknytning till verkligheten och den praktiska tillämpningen. Jag fick mina informationer av VVS-installatörer, som ju har ansvar inte bara för sina egna affärer utan också för sina kunder. De avråder klart och bestämt människor från att sätta in en panna av den storleksordningen, eftersom den medför risk för att hela värmesystemet kommer i kokning.

Däremot tycker jag det egentligen låter ganska gulligt att byråkrater har uppfattningar om att man skall försöka minska antalet besök i pannrummet till två à tre gånger per dygn. Detta har alltså varit en riktpunkt vid utformningen av den här förordningen. Men om det får den praktiska konsekvensen att i stället hela pannsystemet börjar koka och att vederbörande får sitta i pannrummet hela dygnet för att passa en kokande panna, då tycker jag som lekman uppriktigt sagt att det verkar litet stelbent.

Nu sägs det i svaret att det inte är några bindande regler. Jag vill därför gärna ställa en följdfråga. Eftersom jag har klart för mig att länsbostadsnämnden i Norrbottens län klart och entydigt följer de här reglerna, som säger att eldrummet skall vara 100 liter, punkt och slut, vill jag fråga: Är det statsrådets mening med svaret att länsbostadsnämnden i Norrbotten utan hinder av dessa regler kan lämna medgivande till bidrag för pannor med t. ex. 75 liters eldrum? Det är den eldrumsstorlek som de praktiskt kunniga VVS-installatörerna säger är rimlig, som inte medför de här riskerna och som dessutom faller väl in under omsorgsparagrafen om två à tre gångers besök i pannrummet.

Anf. 19 Bostadsministern BIRGIT FRIGGEBÖ:

Herr talman! Jag är inte någon tekniker, men den sakkunskap som jag har anlitat säger att det inte finns något entydigt samband mellan pannans *volym* och risken för kokning. Risken för kokning är i första hand beroende av hur man eldar och hur full man proppar pannan samt av om pannans reglerutrustning fungerar tillfredsställande. Det finns alltså inte något entydigt samband mellan storleken på pannan och risken för kokning.

Som jag sade finns det inte i bostadsstyrelsens föreskrifter – som ju också gäller för länsbostadsnämndernas handläggning av ärenden – någon bindning

till volym på pannan. Det finns också exempel på att statligt stöd har utgått för mindre volym än 100 liter – pannans volym måste ju i det enskilda fallet vara beroende av bl. a. hur stor lägenhetsyta det är som skall uppvärmas.

Vad som gäller är alltså att man vill vara förvissad om att övergången till eldning med fasta bränslen är en *permanent* övergång. Det är därför som det i styrelsens föreskrifter har sagts att man inte bör ha en eldstadsvolym som är mindre än att man klarar sig med påfyllning två à tre gånger om dygnet. Däremot finns det ingen exakt bindning till hur många liter det innebär.

Anf. 20 KARL-ERIK HÄLL (s):

Herr talman! I ett avseende är statsrådet och jag jämbördiga – jag är heller ingen tekniker på det här området. Jag har också fått lov att vända mig till personer som enligt min uppfattning kan frågan. Det är naturligtvis så man får lov att göra. Dem som jag har talat med – det är ansvariga installatörer – anser jag vara ganska sakkunniga på det här området.

Det är väl precis så som statsrådet säger, att effekten inte är helt beroende på hur stort eldrummet är, utan den beror på hur man eldar. Frågan är om det är någon mening med att sätta en gräns vid 100 liter och låta den storleken bli avgörande för om bidrag skall utgå eller inte – såsom jag framhållit har detta förekommit – när eldrummet inte är helt avgörande, utan effekten beror på hur man behandlar pannan. Eftersom det i föreskrifterna talas om två à tre gångers påfyllning per dygn, skulle vi kunna utgå från att man använder det eldrum som uppgår till 100 liter och som får dessa effekter.

Men jag är glad för detta förtydligande och tolkar statsrådets svar på det sättet att det kan vara en uppmaning till länsbostadsnämnden i Norrbotten att behandla sådana här frågor på ett mindre stelbent sätt. Därmed skulle frågan i avvaktan på den slutgiltiga propositionen kunna anses avgjord.

6 § Svar på frågorna 1980/81:96 och 100 om sysselsättningen vid Östanå bruk och Broby industrier

Anf. 21 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Bo Lundgren har frågat mig om jag är beredd att bidra till att en ny ägare övertar Östanå bruk för fortsatt drift.

Börje Nilsson har frågat mig om vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att rädda jobben vid Östanå bruk och Broby industrier.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Enligt vad jag erfarit har styrelsen för Södra Skogsägarna AB nyligen beslutat att inleda MBL-förhandlingar om nedläggning av verksamheten vid Östanå pappersbruk, Broby. Bruket sysselsätter f. n. ca 175 personer. Södra Skogsägarna AB har enligt uppgift förklarat att företaget är berett att aktivt medverka till att verksamheten vid bruket kan fortsätta i andra intressenters regi.

Enligt uppgift förvärvades numera Nya Broby industrier förra året av nuvarande danska ägare från konkursboet efter Skåne skog ek. förening.

Tisdagen den
25 november 1980

*Om sysselsättning-
en vid Östanå
bruk och Broby
industrier*

Enligt vad jag erfarit har MBL-förhandlingar inletts vid Broby industrier om inskränkningar i företagets massa- och pappersproduktion. Inskränkningarna skulle kunna beröra ca 135 anställda. Jag vill till att börja med erinra om att jag inte har några formella möjligheter att ingripa i pågående MBL-förhandlingar. Redan av detta skäl vore det oriktigt av mig att göra några uttalanden om statlig medverkan till fortsatt verksamhet vid nämnda företag. Till detta kommer att det är oklart vad förhandlingarna kan komma att leda till. Först när företagen bestämt sig för hur de skall se på framtiden för nu aktuella anläggningar och det står klart vilka lösningar som kan finnas på eventuellt uppkomna arbetsmarknadsproblem kan en samhällsekonomisk värdering av situationen ske.

Anf. 22 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret, även om jag kanske inte är helt nöjd med det.

Det är självfallet så att en nedläggning av ett företag är mycket negativ för de anställda i företaget. Det är också en negativ händelse för den kommun i vilken företaget är lokaliserat. Jag har emellertid den uppfattningen att om man inte kan göra det sannolikt att lönsamhet i företag kan uppnås, åtminstone på sikt, är en avveckling i acceptabla former att föredra för både samhället och de anställda i företaget. Bara lönsamma företag ger tillräcklig trygghet för de anställda.

I Kristianstads län tillhör Östra Göinge kommun de orter som drabbats hårdast av företagsnedläggningar och svårigheter med företagsamheten under de senaste åren.

Det som nu inträffat är att Södra Skogsägarna inlett MBL-förhandlingar för nedläggning av Östanå bruk i kommunen. Motivet är dels bristande lönsamhet, dels också – såvitt jag förstår – svårigheter för Södra Skogsägarna att med hänsyn till företagets övriga verksamhet få fram medel för att göra investeringar för att lönsamhet skall kunna uppnås. Enligt gjorda utredningar är det emellertid möjligt att uppnå lönsamhet genom dels vissa nyinvesteringar, dels rationaliseringar av verksamheten. Det förefaller också att döma av den information som Södra Skogsägarna har lämnat som om man är beredd att överlåta anläggningen till en ringa kostnad eller kanske ingen kostnad alls.

Det har i länet i samverkan mellan kommunerna och berörda anställda inletts ett samarbete för att möjliggöra ett fortsattande av driften under nya ägare. De anställda har förklarat sig intresserade av att bidra till detta, eventuellt i form av delägarskap. I ett sådant arbete, som det naturligtvis finns all anledning att stödja både med tanke på tryggheten för de anställda och med tanke på kommunens situation, är det viktigt att man inte avvaktar så länge att man till slut inte har några lösningar kvar. Därför är det, som jag ser det, väsentligt att man från statsmakternas sida uttalar en positiv inställning till det inledda arbetet.

Jag vill mot denna bakgrund ställa två frågor till statsrådet: Är statsrådet, om en avveckling nu blir aktuell efter eller i samband med de MBL-

förhandlingar som pågår och om det bedöms vara möjligt att åtminstone på sikt få till stånd en lönsam drift, positiv till att nya ägare får möjligheter att överta bruket? Är statsrådet i så fall också positiv till att stödja de nya ägarna vid investeringar för uppnående av lönsamhet?

Nr 33

Tisdagen den
25 november 1980

*Om sysselsättning-
en vid Östanå
bruk och Broby
industrier*

Anf. 23 BÖRJE NILSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret på min fråga beträffande sysselsättningen vid Östanå bruk och Broby industrier i östra Skåne. Jag vill med anledning av svaret säga att en total nedläggning av Östanå bruk och avveckling av pappers- och massadelen vid Broby industrier berör närmare 400 personer och får mycket svåra följder för hela regionen.

Var skulden till den uppkomna situationen ligger kan man diskutera, men jag menar nog att både regeringen och den borgerliga majoriteten får bära en del av ansvaret för vad som händer i Östra Göinge. I samband med att staten satsade 500 milj. kr. i Södra Skogsägarna röstade den borgerliga majoriteten i riksdagen ned ett socialdemokratiskt förslag om strukturplan för skogsindustrin samt om investeringar i Östanå för tryggnad av en lönsam produktion. Det finns också en utredning om storleken av de investeringar som behövs.

Det största bekymret vid Broby industrier är brist på råvara, och denna brist beror till mycket stor del på den passiva ställning som statsrådet Åsling har intagit och som drabbar hela skogsindustrin. Jag tycker att det är viktigt att inför allmänheten redovisa hur partierna har handlat när det gäller sysselsättningen vid Östanå bruk och Broby industrier. Den borgerliga majoriteten här i riksdagen har tidigare röstat ned vårt förslag om att rädda sysselsättningen vid Östanå.

Enligt vad som uppges i svaret arbetar man med en nykonstruktion av Östanå bruk, och det är också riktigt. Det sker dock utan medverkan av regeringen. Det är de fackliga organisationerna, kommunen och regionala myndigheter som försöker att finna en lösning. Det är naturligtvis också bra att så sker, och jag hoppas att detta arbete kommer att lyckas.

När det gäller Broby industrier kryper statsrådet bakom MBL-förhandlingarna. Självfallet skall statsrådet inte heller gå in i dessa förhandlingar, men det är ändå ett faktum att det föreligger ett beslut om nedläggning av pappers- och massadelen vid Broby industrier. Det är med tanke på detta viktigt att man gör upp en räddningsplan för Broby industrier. Jag tror att ägarna kommer att driva nedläggningen mycket hårt, och det är viktigt att samhället verkligen ställer upp för att under hand finna lösningar på problemen. Det gör man ju när det gäller Östanå, trots att MBL-förhandlingar pågår.

Jag beklagar att statsrådet ligger lågt i detta sammanhang. Han vill vänta och se vad som kommer att hända, men jag tycker att det är viktigt att man agerar snabbt och att statsmakterna har en plan för den händelse att det värsta skulle inträffa.

Tisdagen den
25 november 1980

*Om sysselsättningen
vid Östanå
bruk och Broby
industrier*

Anf. 24 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag till Bo Lundgren säga att man självklart inte skall avvakta för länge om man ser en alternativ lösning. Men då gäller först att en alternativ lösning har presenterats. Jag kan utan vidare säga att skulle det finnas minsta chans att hitta ett alternativ för lönsam drift skulle jag vara beredd att förorda ett stöd för detta inom de ramar vi har till vårt förfogande. Men det gäller att presentera ett alternativ som kan bli företagsekonomiskt lönsamt, annars har vi ingen glädje av att diskutera någon fortsättning.

Börje Nilsson går en liten bit längre. Han säger att skulden till brukens situation är regeringens – som om regeringen skulle ha ett avgörande inflytande över lönsamheten i skogsindustrin. Det är ändå lönsamheten i de här industrierna som varit det avgörande för utvecklingen. Det kan man knappast säga beror på regeringens dispositioner. Tvärtom har vi med skilda samhällsekonomiska instrument försökt se till att den allmänna kostnadsutvecklingen i landet skulle stärka den svenska industrin, men vi har tyvärr inte haft den framgång man skulle önska.

Börje Nilsson säger också att det råder brist på aktivitet från regeringens sida när det gäller råvaruförsörjningen. Det gör det inte alls. Virkesförsörjningsutredningen arbetar med dessa frågor, och vi har föreslagit alternativ för branschen, som varken branschen eller facket har accepterat. Det socialdemokraterna föreslagit är tvångsavverkning. Men när man frågar socialdemokrater hur den skulle administreras och i realiteten genomförs får man aldrig något konkret svar. Börje Nilsson kanske kan utveckla hur tvångsavverkningen skulle fungera för att klara virkesförsörjningen till de här aktuella industrierna.

Jag kryper inte alls bakom MBL-förhandlingarna. Jag bara respekterar den av riksdagen angivna processen i sådana här sammanhang, dvs. att MBL-förhandlingarna måste ha sin gång innan man över huvud taget kan värdera ett företags framtid.

Anf. 25 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag har efter statsrådets andra inlägg betydligt större anledning att tacka för inställningen. Som jag uppfattar det innebär den att om man bedömer att lönsamhet är möjlig att uppnå och om man hittar en lösning för övertagande av ägaransvaret är statsrådet beredd att bidra till en sådan lösning. Jag tror det är framför allt detta de anställda vid bruket, kommunen och länsmyndigheten väntar sig.

Vi är helt överens, statsrådet och jag, att det väsentliga är att en företagsekonomisk lönsamhet verkligen kan uppnås. Vi skulle i Sverige få en omöjlig situation om vi fortsatte att driva olönsamma företag med statssubventioner. Detta är inte speciellt lämpligt. Det var därför också mycket bra att riksdagen avvisade den reservation från socialdemokraterna som hade lett till att man inte kunnat göra några strukturförändringar alls inom Södra Skogsägarna. Risker för att Östanå bruk skulle få en ännu besvärligare situation hade i så fall funnits.

När det gäller råvaruförsörjningen är det också min förhoppning att man

för hela skogsindustrin, även för Östanå bruk, skall kunna lösa problemen så bra som möjligt. Jag är själv ledamot av virkesförsörjningsutredningen och kan konstatera att med bibehållen rättssäkerhet finns det *inga möjligheter* att genomföra tvångsavverkning inom överskådlig tid. Tvångsavverkningar är alltså inte någon lösning som är möjlig att använda sig av.

Avslutningsvis skulle jag vilja tacka statsrådet för hans mycket positiva inställning till vidare drift av Östanå bruk.

*Om sysselsättning-
en vid Östanå
bruk och Broby
industrier.*

Anf. 26 BÖRJE NILSSON (s):

Herr talman! Det är ändå ett känt faktum att neddragningen av produktionen vid Broby industrier till mycket stor del beror på brist på råvaror. Att det är på det sättet har också ägarna framfört. Den uppkomna situationen beror utan tvivel på regeringens passivitet. Man har alltså i det fallet satt skogsägarnas intressen före industrins eller sysselsättningens. När det gäller Östanå bruk vill jag säga att det som Bo Lundgren argumenterar för här, investeringar och räddning av Östanå bruk, är bra. Men det han nu argumenterar för röstade han mot i juni månad 1979. Hade man då gjort investeringar vid Östanå bruk hade bekymren varit ur världen nu. Det är ju ett faktum.

Det är klart att MBL-förhandlingar skall äga rum, men det hindrar inte att det måste finnas en plan från statsmakternas sida, för den händelse facket inte vinner vid de förhandlingarna. Om ägarna fullföljer tanken på att lägga ned Broby industrier måste man försöka att på allt sätt rädda sysselsättningen. Jag vill fråga statsrådet: Har statsrådet viljan att hjälpa till att rädda jobben vid Broby industrier?

Anf. 27 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Börje Nilsson hävdar att bristen på råvara är avgörande för Broby industrier. Får jag till det säga att råvarubristen bidragit till problemen. Men varför har man brist på råvara vid Broby industrier? Jo, man lät en förening som hette Skåneskog gå i konkurs. Efter det har vi kunnat konstatera betydande desorganisationsfenomen på skogsråvarumarknaden i regionen. Detta kan kanske ge några associationer till Börje Nilsson och hans partivänner i en annan aktuell fråga.

Jag fick inget svar på min fråga hur det mångomtalade socialdemokratiska underverk som heter tvångsavverkning skulle administreras och föras ut i verkligheten. Det skulle för debattens klarhet vara välgörande om någon socialdemokratisk debattör som för fram tvångsavverkning som argument någon gång kunde ge en konkret beskrivning av vad detta socialdemokratins alternativ innebär.

Får jag sedan säga beträffande MBL-förhandlingarna att visst finns det vilja från regeringens sida att klara ut problemen. Vi är dagligen sysselsatta med att söka lösa problem på orter där sysselsättningen är i fara till följd av att industrier inte kan fortsätta driften. Men om man satsar på en industri måste förutsättningen vara att den inom överskådlig framtid har utsikt att bli

Tisdagen den
25 november 1980

Om sysselsättningsgaranti för anställda vid Öresundsvarvet

lönsam. Det villkoret måste vi också ställa upp i fallet Broby industrier. Annars är alla räddningsaktioner onödiga och överflödiga.

Anf. 28 BÖRJE NILSSON (s):

Herr talman! Statsrådet vet mycket väl att när det gäller avverkning av timmer till industrin finns det utförliga förslag från det socialdemokratiska partiet. Det är svårt att under en minut gå in på en sådan debatt, men förslag finns. Neddragningen av produktionen i Broby har sin grund i brist på virke – det är helt klart.

Statsrådet gör här en koppling till Skåneskogs konkurs. Det var inte socialdemokraterna som drev fram den, utan det var ju företagets ägare – Södra Skogsägarna – som brast i sitt ansvar.

Industriministern gjorde också en koppling till NCB, men NCB är en helt annan fråga som får dryftas vid ett annat tillfälle.

7 § Svar på fråga 1980/81:102 om sysselsättningsgaranti för anställda vid Öresundsvarvet

Anf. 29 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Sven Munke har frågat mig om jag fortfarande – jag återger här frågans ordalydelse – ställer upp på de försäkringar om sysselsättningsgaranti vid Öresundsvarvet som jag lämnade i kammardebatten den 5 juni och om jag – trots förlorad votering – är beredd att på nytt erbjuda de generösa avvecklingsvillkor som utlovades i nämnda debatt.

För dem som friställs vid Öresundsvarvet till följd av Svenska Varvs beslut att lägga ned varvet bör arbetstillfällena i första hand beredas genom att näringslivet i regionen ytterligare utvecklas. I den senaste debatten om Öresundsvarvet i kammaren den 6 november 1980 framhöll jag att när det gäller Skånes arbetsmarknad är antalet arbetstillfällena inom rimligt pendlingsavstånd – jämfört med övriga landet – stort. Vidare är förutsättningarna att ytterligare utveckla Skånes industri mycket goda. För utbyggnader inom industrin i Landskronaregionen kan dessutom enligt riksdagens beslut regionalpolitiskt stöd lämnas. Regeringen är även beredd att pröva frågan om ytterligare insatser för att lösa de problem som kan uppstå på arbetsmarknaden i Landskrona, om dessa inte går att lösa inom ramen för tillgängliga regional- och arbetsmarknadspolitiska medel.

Genom de förhållandevis goda förutsättningarna och det stöd regeringen är beredd att lämna anser jag att det bör finnas goda möjligheter att skapa den sysselsättning som behövs.

Anf. 30 SVEN MUNKE (m):

Herr talman! Jag får tacka industriministern för svaret, som jag dock inte tycker är något direkt svar på de frågor jag ställt.

Anledningen till att jag frågat är att jag har röstat för regeringens proposition i det här ärendet. Det är jag som försvarar propositionen på

hemmaplan, och det är jag som försvarar industriministern. För att friska upp statsrådets minne litet skall jag läsa innantill från protokollet av den 5 juni 1980. Industriministern säger:

”Regeringen föreslår att Öresundsvarvet skall finnas kvar som arbetsplats. --- Varför inte samlas kring en ny produktion vid Öresundsvarvet, ---?”

I ett senare inlägg i debatten säger industriministern: ”Vi har utfärdat en total sysselsättningsgaranti för de varvsanställda. Vi har också förklarat oss beredda till maximala insatser för att diversifiera näringslivet i Landskrona. Aldrig någonsin i svensk näringspolitisk historia har en så långtgående utfästelse utfärdats till en enskild kommun från den svenska staten.” Det är beträffande dessa utfästelser som jag efterlyser ett svar. Det är rätt så betungande och även mindre lustbetonat att försöka försvara en industriminister som nu i ett offentligt svar glider undan och säger att man försöker ordna det på något sätt. Men här finns ju uttalade försäkringar om att frågan skall lösas på ett tillfredsställande sätt, och det är på den punkten som jag fortfarande efterlyser ett svar.

Anf. 31 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag ber att få tacka Sven Munke för att han försvarar mig i Landskrona. Det kan nog behövas.

I övrigt vill jag säga att de citat som Sven Munke här åberopar gällde debatten om den varvsproposition som låg på riksdagens bord i våras. Den sträcker sig mycket långt när det gäller åtaganden i Landskrona, och det var det jag då förklarade. Trots detta avtog riksdagsmajoriteten propositionen i detta avseende, dvs. i fråga om Landskronavarvet och Öresundsvarvet i Landskrona. Ansvaret för att situationen nu är som den är ligger helt och hållet hos riksdagsmajoriteten. Det tycker jag att också Sven Munke skall notera. Varken han eller jag har ansvaret för att riksdagsmajoriteten avtog den generösa offert som vi ansåg det möjligt att ge i våras beträffande Öresundsvarvets framtid.

Motivet för att regeringen engagerade sig för den offerten var ju de stora praktiska fördelarna med att kunna lösa varvsindustrins problem i ett sammanhang och med en sammanhållen planering i perspektivet 1985. Ansvaret för att det inte blev som det var avsett att bli ligger alltså hos riksdagsmajoriteten.

Utifrån dagens perspektiv kan jag utan vidare skriva under på att varvet bör bli kvar som arbetsplats, även om man där inte bygger båtar. Det är självklart att man skall göra sitt yttersta för att använda investeringarna där för annan verksamhet. Vad som i övrigt är möjligt att mobilisera får vi ta ställning till i den nya varvsproposition som riksdagen får på sitt bord någon gång i februari månad. Då blir det anledning att ta upp en ny debatt om situationen i Landskrona.

Om sysselsättningsgaranti för anställda vid Öresundsvarvet

Tisdagen den
25 november 1980

Om sysselsättningsgaranti för anställda vid Öresundsvarvet

Anf. 32. SVEN MUNKE (m):

Herr talman! Vi är ganska överens om tagen. Det var ju just sådana som jag efterlyste. Nu kommer människor nämligen och säger att det och det har utlovats. Varenda varvsarbetare har snabbprotokollet från den 5 juni och har lusläst det. Sedan blir det jag som får svara på frågor om det, eftersom jag vistas i Landskrona och industriministern sällan är där.

Nu är det helt klart att regeringen inte ställer upp på det som den utlovade, och därför var frågan väsentlig. Jag kommer också att förklara att eftersom riksdagsmajoriteten tog ett annat beslut håller inte de här löftena längre. Det var det min fråga gällde, och nu har jag fått svar på den.

Jag kan i det här sammanhanget också berätta att man nu är oroligare än någonsin på varvet, inte minst efter utspelet om de 600 miljonerna som ingen har krävt. I dagens Sydsvenska Dagbladet finns det en intervju med Bengt Tengroth på Svenska Varv. Han känner inte ens till att det behövs pengar nu – kanske någon gång nästa år – men enligt industriministerns Expressenbrev skulle man inom två veckor behöva pengarna för att inte gå i konkurs. Ett sådant påstående gör det ju inte bättre för vare sig varvsjobbarna eller själva rörelsen där nere. Bl. a. innebär det att en massa leverantörer i dag vill ha kontant betalt för sina fakturor, eftersom de är rädda för att en konkurs är förestående.

Jag ställer frågan: Hade det inte varit bättre att diskutera detta med regeringskolleger och med Svenska Varv innan man skickade brev till Expressen?

Anf. 33. Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill understryka att vi är överens och att den omständigheten att de löften som vi var beredda att ge Landskrona kommun och de anställda på varven inte kan infrias faller helt och hållet på riksdagsmajoritetens ansvar.

När det gäller de 600 milj. kr. föreligger det en anmälan från Svenska Varvs koncernledning om att företaget, när ineliggande order i Öresundsvarvet är upparbetade, har råkat i en sådan finansiell situation att det enligt aktiebolagslagen är likvidationsskyldigt. Regeringen har då – det är det jag har påpekat – att inom ett par veckor under hand ta ställning och meddela Svenska Varv om den har för avsikt att i den varvsproposition som jag talade om och som kommer i februari garantera det finansiella tillskott som är nödvändigt för att Öresundsvarvet inte skall försättas i konkurs. Det är någonting som regeringen kommer att ta ställning till inom kort, och det kunde förutses redan i somras i samband med att det stod klart att den orderbeläggning varvet hade gjorde det nödvändigt med nya finansiella tillskott eller en relativt snabb nedläggning. Det har jag deklarerat många gånger, och det är alltså ingen nyhet som jag har givit till känna i och med att jag nu har berättat att regeringen inom kort måste ta ställning till underhandslöftet till Svenska Varv om hur Öresundsvarvets finansiella situation skall hanteras i framtiden.

Jag har också sagt att min avsikt är att föreslå att de här kostnaderna skall

täckas. Man kan ju inte avveckla Öresundsvarvet eller utveckla en annan sysselsättning utan att man har säkrat företagets överlevnad.

Nr 33

Tisdagen den
25 november 1980

8 § Svar på fråga 1980/81:101 om arbetsförhållandena för yrkesbiförare

Om arbetsförhållandena för yrkesbiförare

Anf. 34 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Jan Fransson har frågat mig dels när regeringen avser att lämna någon proposition i anledning av bilarbetstidsutredningens förslag, dels om jag anser att åkeribranschen fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Som svar på den första frågan kan jag meddela att regeringen avser att före årsskiftet förelägga riksdagen en proposition om bilarbetstidsfrågor.

Svaret på Jan Franssons andra fråga är att åkeribranschen fungerar delvis bra och delvis mindre bra. Vi har i landet en i stort sett välskött, modern och effektiv åkerinäring. Jag är emellertid väl medveten om att det inom branschen också finns problem, bl. a. i form av mindre seriösa företagare, som inte betalar skatter och avgifter och som systematiskt överträder exempelvis arbetstids- och belastningsbestämmelserna. Detta innebär en svår, illojal konkurrens för de hederliga åkarna.

Motsvarande situation med skattefiffel och överträdelse av olika regler finns inom många andra branscher. Inom transportbranschen är fusket emellertid särskilt allvarligt, eftersom trafiksäkerheten kan bli lidande.

Missförhållandena inom branschen är allvarliga. Jag kommer därför att tillsammans med företrädare för transportbranschen diskutera vilka åtgärder som kan vidtas för att snabbt förbättra situationen.

Anf. 35 JAN FRANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga.

När det gäller bilarbetstidsfrågorna får jag vara nöjd med svaret. Vi har ju från socialdemokraternas sida länge krävt att få en proposition med anledning av bilarbetstidsutredningens förslag.

Bakgrunden till att jag ställt min fråga är nedläggningen av Dragarlaget i min hemkommun Mariestad. Dragarlaget ägs av Bilspedition, och samtliga drygt 80-talet anställda är uppsagda och avveckling pågår.

Det är inte bara en av arbetslöshet hårt drabbad länsdel som därmed förlorar värdefulla arbetstillfällen. Det är som vanligt också de direkt berörda enskilda människorna som drabbas mer eller mindre hårt, med personliga tragedier som följd. Detta är desto mer beklagligt när den bidragande orsaken till den här nedläggningen är att samhället inte svarar upp mot sitt ansvar som myndighet. Osund prissättning och illojal konkurrens från olaglig trafik och svartåkare uppges vara orsaker till nedläggningen. För det saknas inte transporttillfällen! Staten har satsat miljonbelopp i bidrag till Electroluxkoncernen för uppbyggnad av ett stort centrallager vid fabriken i Mariestad, och det alstrar mycket transporter.

73

Tisdagen den
25 november 1980

Om arbetsförhållandena för yrkesbilförare

Jag har talat med många av de förare, erfarna och yrkeskunniga, som nu blir arbetslösa, medan bilarna säljs ut över stora områden. De har gett mig en skrämmande inblick i hur ruttet den här branschen i många fall fungerar.

Jag delar statsrådets uppfattning att det mesta väl är bra men att det finns sådant som är dåligt. Och det som är dåligt fungerar otroligt illa. Det hastar verkligen att ta itu med svartåkningen. Jag hoppas att statsrådet menar allvar med det han anför om åtgärder i svaret.

Sedan jag ställde min fråga har jag fått ytterligare belägg för förhållandena. Polisen i Stockholm har startat en kontroll av den yrkesmässiga lastbilstrafiken i huvudstaden. Redan efter mindre än en månads kontroll är resultatet skrämmande negativt. Det är bara var fjärde lastbil som kör lagligt, och 15 % kör helt svart.

Bakom den utbredda olagliga yrkesmässiga trafiken, som polisen i Stockholm uppskattar gälla mellan 400 och 500 fordon, skyttar organiserad ekonomisk brottslighet. Man säger att det är en välorganiserad verksamhet med också stora företag inblandade. I Åkeriförbundets tidning Lastbilen nr 11 år 1980 kan man läsa att branschföreträdarna anser att det här resultatet är om möjligt ännu värre än vad de i långa tider försökt fästa myndigheternas uppmärksamhet på.

Enbart i Storstockholm omsätts hundratusentals kronor i svarta åkeriaffärer per dag! Ansenliga belopp undanhålls stat och kommun i uteblivna skatter och avgifter. Den seriösa åkerinäringen lever under svår ekonomisk press av den olagliga illojala konkurrensen, och delar av den dras mer eller mindre mot sin vilja med i den onda cirkeln. Detta är den bistra sanningen, som polisen i Stockholm nu bit för bit avslöjar.

Vad som är verkligen allvarligt tycker jag är att tecken tyder på att staten indirekt är inblandad när det gäller den organiserade svarta åkeriverksamheten. Det säger man på Solnapolisen i fråga om trafiken med olagliga bilar vid postterminalbygget i Solna. Där börjar vi närma oss statsrådets ansvarsområde, och jag skulle därför vilja ha en kommentar här, om man behöver samråda med Transportarbetareförbundet innan man direkt vidtar åtgärder så att man slipper se att staten är inblandad i sådana här affärer.

Anf. 36 Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Jag har rätt många gånger, framför allt i höst, fått påpekanden om att det förekommer en hel del oegentligheter inom den här branschen. Vid olika överläggningar som jag haft med parterna har jag sagt att jag tycker det är angeläget att ta ett samlat grepp. Det har jag sagt både till åkarna och till Transport.

Som förberedelse för detta skall transportrådet, som är en statlig myndighet, ha ett stormöte redan om några dagar. Där skall rikspolisstyrelsen och trafiksäkerhetsverket, riksskatteverket och länsstyrelsernas organisationsnämnd, speditörer och transportörer vara med. Efter nyår, när vi fått en bas, tänkte jag själv kalla parterna till ett möte för att se vad man kan göra och vilka beslut man kan ta, och också för att få klarhet i hur omfattande man bedömer att oegentligheterna är. Lastbilen är naturligtvis ett exempel, men

man skall inte glömma att det finns många andra, och det är möjligt att man givit en väl svart bild av situationen. Jag hoppas att det är så. Men oberoende av det skall vi försöka ta itu med saken.

Jag vill inte utesluta att det kan vara så att staten använder svartåkare. Jag kan säga att det visade sig, när jag arbetade i Stockholms stad, att även Stockholms stad då och då anlätade firmor som inte hade betalt skatter och avgifter. Det är ju inte alltid så lätt för en myndighet att kontrollera och exakt veta hur det är med alla tänkbara inbetalningar för dem man anlitar. Men där skärpte man kontrollen, och det är självklart att detsamma skall gälla för alla statliga företag och vid statlig upphandling – att man inte skall vända sig till företag som inte betalt skatter och avgifter.

Jag föreställer mig att vi kan ta och skicka ut protokollet från den här debatten till de företag som är berörda av postterminalbygget ute i Solna, och då blir det säkerligen en bättring på denna punkt – om det inte redan har blivit en bättring, för saken har ju påtalats i det aktuella numret av Lastbilen.

Anf. 37 JAN FRANSSON (s):

Herr talman! Jag hoppas att de här initiativen som vi hört statsrådet nämna kommer att bli framgångsrika, för det här är verkligen ett område där vi inte på något sätt kan lägga fingrarna emellan utan måste handla snabbt och effektivt.

Det är för sent att rädda det här seriösa åkeriet i min hembygd. Jag beklagar att man inte i tid tagit tag i frågorna. Men vi tycks ändå vara överens om att det finns ett behov av sanering av branschen. Det är en tilltagande trend av piratverksamhet som kan bli ett akut hot mot branschen. Och vi kanske också kan vara överens om att ytterligare privatisering – det är ju statsrådets patentmedicin i många andra sammanhang – i det här fallet inte är det rätta.

Vad som krävs är alltså kraftfulla åtgärder från samhällets sida, och det är som sagt beklagligt att man här i riksdagen skall behöva ta upp frågan om att staten är inblandad i sådana här affärer.

9 § Svar på fråga 1980/81:112 om tullarna på frukt och grönsaker

Anf. 38 Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Daniel Tarschys har frågat mig om jag är beredd att även i handling verka för att den konkurrens som ännu finns inom livsmedelsförsörjningen befästs och att kraven på förstärkt tullskydd avvisas.

1974 års trädgårdsnäringsutredning har föreslagit att tullarna för beredningar av köksväxter, frukter m. m., hänförliga till kapitel 20 i tulltaxan, skall utgå i form av värdetullar. En övergång till värdetullar – dvs. från viktullar – har redan genomförts för färska grönsaker och frukter. Därigenom undviks att tullarnas skyddseffekt ändras till följd av förändringar i den allmänna prisnivån. Utredningen har härutöver föreslagit att tullskyddet för vissa varuslag höjs så att den tidigare tullnivån i viss utsträckning återställs.

*Om tullarna på
frukt och grönsaker*

Utredningen föreslår vidare tullfrihet för ett antal varor på grund av att någon produktion inte förekommer inom landet.

Utredningens förslag har remitterats till myndigheter och organisationer för yttrande. Vid remissbehandlingen har utredningens förslag om en övergång till värdetullar godtagits. Vad beträffar tullsatsernas höjd råder på flera punkter delade meningar mellan remissinstanserna.

De nuvarande viktullarna är i stor utsträckning bundna i GATT. En övergång till värdetullar kräver därför omförhandlingar med de GATT-länder som är huvudleverantörer av varorna. Sådana förhandlingar har Sverige inlett med EG och andra intresserade länder. I den mån vi höjer våra tullar kommer enligt de regler som gäller krav om kompensation i form av nya bindningar eller tullsänkningar på andra varor att resas mot oss.

Regeringen kommer vid sin prövning av utredningsförslaget att få göra en avvägning av de olika intressen som föreligger. En viktig aspekt är givetvis att de ändrade bestämmelserna måste stå i överensstämmelse med vår allmänna handelspolitik som bl. a. är inriktad på att främja en fri handel inom det internationella regelsystemet och motverka protektionistiska tendenser på det internationella planet.

Anf. 39 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag ber först att få tacka handelsministern för svaret på min fråga.

När vi senast här i kammaren diskuterade ett förslag från 1974 års trädgårdsnäringsutredning gällde det ett skärpt tullskydd för tomater och slanggurka. Förslagets anhängare förklarade då, med en mun, att det var fråga om åtgärder riktade mot de sinistra mellanleden, mot importörerna och handeln, och att de tullhöjningar som begärdes inte skulle komma att drabba konsumenterna. I dag kan vi konstatera att konsumentpriset på tomater det senaste året har stigit med 52 %.

Mot denna bakgrund är det inte utan en viss skepsis som man tar del av nya förslag från trädgårdsnäringsutredningen. I den senaste promemorian från utredningen föreslås visserligen en del tullsänkningar på varor som över huvud taget inte produceras i Sverige, men det finns också förslag om en hel rad tullhöjningar, vilka uppenbarligen kommer att drabba konsumenterna. Det gäller bl. a. jordgubbar, gurkor, rödbetor, rödkål, syltlök, pickels, ärter, bönor, haricots verts, svampar, grönsaksblandningar, sylter, marmelader, fruktgeléer, fruktmos och fruktsafter.

I vissa fall kan tullskärpningen i kombination med den råvarukostnads-kompensation för socker som f. n. utreds få ett så starkt genomslag att de utländska produkterna slås ut från den svenska marknaden. I vissa andra fall föreslås ett skärpt tullskydd för varor där de importerade produkterna kraftigt dominerar och där det svenska skyddsintresset alltså är ganska begränsat. Sammantaget råder det knappast något tvivel om att detta förslag spär på inflationen och leder till högre matpriser i butikerna.

Handelsministern, som är en gammal förkämpe för frihandel, säger nu i sitt svar att regeringen vid sin prövning av utredningsförslaget får göra en

avvägning mellan de olika intressen som föreligger – och det kan jag förstå. Men jag blir litet orolig när jag hör fortsättningen. Det enda motiv som handelsministern pekar på för låga tullar är Sveriges beroende av utrikes-handeln. Håller vi inte våra tullar nere, kan vi råka ut för repressalier – det är tanken. Det är naturligtvis både riktigt och viktigt. Men får jag fråga Staffan Burenstam Linder, som också har ett ansvar för prisövervakningen: Spelar inte konsumenterna en stor roll i detta sammanhang? Är inte det allra mest avgörande argumentet mot den grönsaksprotektionism som har ett fast bälverk i 1974 års trädgårdsnäringsutredning att ett skärpt tullskydd direkt skulle slå mot de svenska konsumenterna?

Jag har en fråga till. Det pågår f. n. en utredning om industrins råvarukostnadsutjämning, vars överväganden bör spela en stor roll för regeringens och riksdagens bedömning av trädgårdsnäringsutredningens förslag om tullskydd. Innan utredningen om råvarukostnadsutjämningen är färdig blir det svårt att isolerat ta ställning till tullfrågorna. I besparingspropositionen sägs att råvarukostnadsutjämningen i framtiden inte bör belasta statsbudgeten, men det hindrar inte att den på annat sätt kommer att belasta konsumenterna. Min andra fråga till Staffan Burenstam Linder är därför: Är regeringen beredd att vänta med sitt ställningstagande till trädgårdsnäringsutredningens förslag till dess att det kan göras en samlad bedömning av tullskyddet och den eventuella råvarukostnadskompensationen?

Anf. 40 Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Daniel Tarschys undrade om det enda motiv jag har för att vända mig mot protektionism och försvara en fri handel är det motiv som förekommer i mitt svar. Det i svaret angivna motivet är en viktig aspekt, men det finns också andra synpunkter som man måste ta med i beräkningen. I ett kort frågesvar kan man dock inte utveckla dessa synpunkter så mycket. Men till dessa hänsyn hör naturligtvis de verkningar som tullar och olika former av handelshinder får på prisnivån. Det bör även riksdagen vara medveten om.

När det gäller den proposition om tullskydd och handelsvillkor i fråga om färska grönsaker som jag lade fram gick riksdagen emot regeringens förslag och valde en mer protektionistisk linje, vilket ofrånkomligen har inneburit att priserna på dessa produkter nu är högre.

Det finns alltså olika motiv till att en fri handel skall anses som en grundregel.

Frågan om råvarukostnadsutjämningen kommer att prövas parallellt med det förslag som föranledde Daniel Tarschys fråga till mig.

Anf. 41 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Det gläder mig att råvarukostnadsutjämningen och tullskyddet prövas parallellt. Jag tolkar det så att det kommer att göras en samlad bedömning från regeringens sida, så att det blir ett vettigt resultat för konsumenterna.

Det gläder mig också, herr talman, att Staffan Burenstam Linder och jag

Tisdagen den
25 november 1980

*Om tillsättningen
av vissa tjänster
vid patentbesvär-
rätten*

har samma grundsyn på frågor om protektionism och frihandel. Men jag måste erkänna att det mot den bakgrunden finns ett avsnitt i svaret som gör mig litet bekymrad. Det är när handelsministern beskriver trädgårdsnäringsutredningens förslag till tullhöjningar som syftande till att i viss utsträckning återställa den tidigare tullnivån. Det är riktigt att vi har sänkt tullarna, men det har jag sett som en avsedd och målmedveten färdriktning. Det har skett dels genom själva systemet med viktullar som har lett till en successiv avtrappning när priserna stigit, dels genom överenskommelser inom GATT och koncessioner gentemot u-länderna inom ramen för det generella preferenssystemet. Jag menar för min del att det här är en bra färdriktning och att vi även i framtiden skall sträva efter att sänka våra tullar. Därför blir jag litet orolig när man talar om att slå till reträtt och gå i motsatt riktning.

Får jag för säkerhets skull fråga handelsministern: Är det handelsministerns uppfattning att vi skall sträva mot lägre tullar och inte mot ett återställande av gamla nivåer?

Anf. 42 Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Det är fullständigt riktigt att vi under efterkrigstiden har deltagit i ett internationellt arbete som har syftat till att sänka tullar och försöka bli kvitt olika handelshinder. Vi har deltagit i det arbetet parallellt med andra länder, därför att vi har ansett att det befrämjat de olika ländernas gemensamma intressen. De intressena finns inom de områden som vi redan har berört här – man har stort behov att ett regelsystem, av att försöka få ner priserna så långt det går och att slå vakt om konkurrens.

Utredningen har dock diskuterat i vad mån den minskning av tullskyddet som skett genom att man har viktullar på de här speciella varorna har varit avsedd eller inte. Det har inte fattats några specifika beslut på den punkten. Och så långt måste man hålla med utredningen. Men remissinstanserna har haft olika uppfattningar – det konstaterar jag också i mitt svar på frågan.

Anf. 43 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag tackar än en gång handelsministern för svaret. Jag tolkar det så att han kommer att fortsätta att kämpa för frihandel. Det är viktigt att han får framgång i sin strävan. Jag försäkrar att vi från vår sida skall hjälpa honom.

10 § Svar på fråga 1980/81:99 om tillsättningen av vissa tjänster vid patentbesvär-rätten

Anf. 44 Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Bernt Ekinge har frågat mig vilka åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av en tidigare rekommendation av riksdagen att regeringen – inför kommande beslut om nya förordnanden för ledamöter i den tjänsteförslagsnämnd som finns för tillsättning av tjänster i patentbe-

svärsrätten – skulle överväga nämndens sammansättning.

Patentbesvärsrätten kom till år 1978 genom att den tidigare besvärsvadlingen gavs ställning som särskild förvaltningsdomstol med viss administrativ koppling till patent- och registreringsverket.

Regeringen tillsätter tjänster som patenträttsråd. Den nämnd som Bernt Ekinge talar om skall då ha lämnat namnförslag utom när det gäller rättens ordförande. Ordförande i nämnden är verkets generaldirektör. Patentbesvärsrättens ordförande fungerar som vice ordförande i nämnden. Det finns fem nämndledamöter till, som utses särskilt av regeringen. De företräder allmän domstol, patentverket, patentbesvärsrätten, SACO/SR och TCO-S.

Näringsutskottet uttalade för två och ett halvt år sedan i sitt betänkande 1977/78:64 att patentverket också i framtiden kommer att vara den viktigaste rekryteringsbasen för domartjänsterna vid patentbesvärsrätten. Detta är även min uppfattning. Som utskottet då anförde är det därför motiverat att verket är väl företrätt i tjänsteförslagsnämnden.

Utskottet anförde i samma betänkande – med anledning av en motion om att ge patentbesvärsrätten en mer fristående ställning – att det, om tjänsteförslagsnämndens sammansättning totalt sett var lämpligt avvägd, inte gavs anledning till missförstånd rörande patentbesvärsrättens ställning. Nämndens sammansättning borde dock, bl. a. mot bakgrund av att verkschefen ex officio var ordförande, ytterligare övervägas inför kommande beslut om nya förordnanden för ledamöter i nämnden.

Under de snart tre år som nämnden har existerat har sex sammanträden hållits och förslag till tre tjänstetillsättningar lämnats. Erfarenheterna av nämndens verksamhet har varit goda och har enligt min mening hittills inte gett anledning att ändra på sammansättningen av nämnden.

Anf. 45 BERNT EKINGE (fp):

Herr talman! Det här är en rättssäkerhetsfråga som jag ville skjuta i förgrunden.

Jag tackar handelsministern för svaret, men jag kan inte säga att jag är nöjd med det. Snarare måste jag säga att jag faktiskt är förvånad. Jag tycker att om man skall återge vad utskottet har sagt – och det är det jag har utgått ifrån – så borde man rimligen återge vad utskottet verkligen har sagt i den här frågan.

Handelsministern säger i svaret att tjänsteförslagsnämndens sammansättning "borde dock – – – ytterligare övervägas inför kommande beslut om nya förordnanden för ledamöter i nämnden".

Vad har då utskottet sagt? Jo, jag har faktiskt betänkandet med mig, och där står det: "Liksom motionären anser utskottet emellertid att det kan ifrågasättas om den nuvarande ordningen, som bl. a. innebär att verkschefen ex officio är tjänsteförslagsnämndens ordförande, är i allo ändamålsenlig."

Utskottet fortsätter: "Riksdagen bör enligt utskottets mening rekommendera regeringen att tjänsteförslagsnämndens sammansättning ytterligare

Nr 33

Tisdagen den
25 november 1980

*Om tillsättningen
av vissa tjänster
vid patentbesvärss-
rätten*

Tisdagen den
25 november 1980

*Om tillsättningen
av vissa tjänster
vid patentbesvär-
rätten*

övervägs inför kommande beslut om nya förordnanden för ledamöter i nämnden.”

Vi rekommenderar regeringen – ja, det är någonting helt annat än att säga att frågan om nämndens sammansättning ”borde dock övervägas”. Utskottets uttalande innebär således att detta är en beställning. Riksdagen ställde sig helt bakom detta och gav med anledning av utskottets yttrande regeringen detta till känna.

Det är klart att jag måste fråga: Är det här svaret jag har fått ett uttryck för hela regeringens inställning till hur ett riksdagsbeslut skall effektueras? Räcker det inte med att riksdagen ”rekommenderar regeringen” något, dvs. i skrivelse till regeringen ger en rekommendation? Eller måste man från riksdagens sida ta till kraftigare uttryck för att regeringen skall efterkomma riksdagens beslut?

Jag tycker detta är en allvarlig rättssäkerhetsfråga ur många synpunkter. Jag måste ju utgå ifrån att det som handelsministern säger i svaret verkligen är ett uttryck för hela regeringens inställning, och då är jag bekymrad.

Innan den korta tid jag har för mitt anförande är slut måste jag vidare fråga handelsministern: Är handelsministern medveten om att majoriteten i nämnden i dag består av representanter för patentverket? Är handelsministern medveten om att patentverket med egen majoritet kan bestämma hur sammansättningen i patentbesvärsträtten skall vara?

Till sist: Förhåller det sig verkligen så som det står i svaret, att det har gått så friktionsfritt till i nämnden? Jag har andra uppgifter i protokoll från nämndens sammanträden. Jag har dessutom också tagit del av en skrivelse som ordföranden i patentbesvärsträtten tillställt handelsministern och i vilken ordföranden tar upp riksdagens beslut.

Jag skulle gärna vilja ha handelsministerns svar på de här frågorna.

Anf. 46 Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Jag har alltså själv i proposition till riksdagen föreslagit att man skulle omvandla den tidigare besvärsträtten till en självständig förvaltningsdomstol. Detta innebär att jag har respekt för de grundläggande synpunkter som herr Ekinge gör sig till tolk för. Jag har samma grundläggande inställning. Men sedan kommer man inte ifrån att denna patentbesvärsträtt måste ha ett intimt samarbete med patentverket, och därför är det rimligt att det finns denna anknytning, dvs. att patentverket är väl representerat i patentbesvärsträtten. Detta har utskottet också framhållit. Det har bl. a. skrivit följande: ”Det är därför motiverat att verket är väl företrätt i tjänsteförslagsnämnden. Detta förhållande bör, om nämndens sammansättning totalt sett är lämpligt avvägd, inte ge anledning till något missförstånd rörande patentbesvärsträttens ställning.”

Jag har inte fattat utskottsbetänkandet så, att utskottet krävde att regeringen skulle göra de ändringar som herr Ekinge talat om. Det står däremot att man borde ytterligare överväga, och jag har, herr talman, ytterligare övervägt. Därvid har jag kommit till den slutsatsen att erfarenheterna hittills är sådana att det inte finns anledning att vidta några

ändringar. Detta är också regeringens uppfattning. Jag vill inte utesluta att vi kan få andra erfarenheter, men än så länge ser vi ingen anledning att vidta några ändringar.

Sedan förhåller det sig alltså så, att en majoritet inom nämnden utgörs av personer som har anknytning till patentverket. Om jag är rätt underrättad har t. ex. SACO/SR utsett en person som arbetar i patentverket till ledamot av tjänsteförslagsnämnden. Men detta kan ju inte jag ge några order om. Jag kan, herr talman, inte lägga mig i nomineringen.

*Om tillsättningen
av vissa tjänster
vid patentbesvär-
rätten*

Anf. 47 BERNT EKINGE (fp):

Herr talman! Jag är glad över att handelsministern är öppen för en diskussion om de här frågorna. Det kan nämligen inte vara rimligt att t. ex. reklamationsnämnden och tjänsteförslagsnämnden i domstolsverket utfärdar egna förordningar, under det att tjänsteförslagsnämnden när det gäller patentbesvärsträtten har instruktioner som ingår som en del i patentverkets instruktioner.

Det här innebär, menar jag, att det finns risk för ett otillbörligt inflytande beträffande personbesättningen i tjänsteförslagsnämnden.

Sedan kan man inte bara säga, att det har blivit majoritet på grund av att SACO/SR och TCO har placerat sitt folk vid patentverket i nämnden. Man kan konstatera att patentverkets folk med generaldirektören i spetsen själva kan bestämma vilka de vill ha som ledamöter i patentbesvärsträtten, dvs. vilka som skall sitta och pröva besvär över beslut som har fattats i patentverket. Är detta inte, herr handelsminister, en rättssäkerhetsfråga? Finns det inte anledning att fundera över varför just ordföranden i patentbesvärsträtten i sin skrivelse till handelsministern den 12 november 1979 skrev: I detta sammanhang erinras även om riksdagens uttalande med anledning av motionen och näringsutskottets betänkande, vari nämndens sammansättning berörs.

Är detta verkligen inte ett memento? Jag skulle gärna se att handelsministern medger att han är orolig och att han förklarar sig beredd att göra någonting – framför allt göra det nu när flera nya utnämningar står för dörren. Då är det angeläget att man verkligen ger uttryck för att en objektiv bedömning av de här frågorna ligger till grund för regeringens utnämningar.

11 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1980/81:44 till justitiekammaren

12 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1980/81:154 till finansutskottet

1980/81:155 till civilutskottet

1980/81:156 till trafikutskottet

Tisdagen den
25 november 1980

*Omflyttning på
föredragningslistan*

13 § Omflyttning på föredragningslistan

Anf. 48 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista uppföres arbetsmarknadsutskottets betänkanden 4-6 och trafikutskottets betänkande 1 i nu angiven ordning närmast efter skatteutskottets betänkande 8.

14 § Anmäldes och bordlades

Proposition

1980/81:71 om avgränsning av obrutna fjällområden

15 § Anmäldes och bordlades

Förslag

1980/81:7 Riksdagens revisorers förslag angående debitering och uppbörd av preliminära arbetsgivaravgifter

16 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1980/81:157 av *Lennart Blom* och *Joakim Ollén*

1980/81:158 av *Karl-Erik Svartberg m. fl.*

1980/81:159 av *Lars Werner m. fl.*

1980/81:160 av *Lars Werner m. fl.*

1980/81:161 av *Åke Wictorsson*

1980/81:162 av *Bertil Zachrisson m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:25 med förslag till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1980/81

1980/81:163 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:37 om upphävande av kontrollen av bankkontorsetablering

1980/81:164 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:40 om ändring i 31 § högskolelagen (1977:218)

1980/81:165 av *Lilly Bergander m. fl.*

1980/81:166 av *Bo Forslund m. fl.*

1980/81:167 av *Martin Olsson m. fl.*

1980/81:168 av *Olof Palme m. fl.*

1980/81:169 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:66 om vissa åtgärder på teleområdet

1980/81:170 av tredje vice talmannen *Karl Erik Eriksson m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:44 om sänkt minimitid för fängelsestraff

17 § Anmälades och bordlades
Näringsutskottets betänkanden
1980/81:6 med årsredovisning för Statsföretag AB (skriv. 1980/81:11)
1980/81:11 om visa energifrågor

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
1980/81:7 om översyn av ledighetslagstiftningen m. m.¹

18 § Anmälan av interpellation

Anmälades och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 25 november

1980/81:59 av *Olle Wästberg* i Stockholm (fp) till utrikesministern om förhållandena för de kristna minoriteterna i Turkiet:

De kristna minoriteterna i Turkiet befinner sig sedan länge i en utsatt situation. Av Turkiets 43 miljoner invånare uppskattas ca 100 000 tillhöra de kristna minoriteterna. Antalet har snabbt minskat genom terror och flykt. I Mardinprovinsen i sydöstra Turkiet har på 15 år antalet kristna minskat från 70 000 till 20 000. Antalet dop har gått ned med ca 80 % på några få år. Många kristna byar är helt övergivna. I stora områden har kyrkor och kloster raserats. Kristna skolor har stängts. Detta är en utveckling som inger stark oro.

Ända sedan det moderna Turkiet skapades 1923 har två strukturer funnits i landet: å ena sidan relativt sekulariserade områden där Turkiets lagar tillämpas fullt ut, å andra sidan de dominerande landsbygdsområdena där ett närmast feodalt system lever kvar och där den turkiska centralregeringens makt är begränsad. I dessa senare områden tycks den islamska dominansen svårt drabba de kristna minoriteterna.

Armenier, greker och judar i Turkiet åtnjuter ett visst, om än bräckligt, skydd genom sin ställning som erkända icke-muslimska minoriteter. För syrianer, nestorianer och andra kristna minoriteter är situationen långt svårare. De får t. ex. inte trycka skrifter eller undervisa i sitt eget språk. Detta drabbar f. ö. också den stora kurdiska minoriteten.

Kristna i Turkiet måste bära speciella identitetshandlingar där religions-tillhörigheten finns angiven. De kan inte få anställning inom armén eller kommunal och statlig förvaltning. Kyrkorna har – också i Istanbul – hindrats i sin verksamhet. Religiösa kultföremål har blivit exproprierade.

En rad uppgifter tyder också på att den nationella samlingen i Turkiet i samband med Cypernkrisen samt den muslimska väckelse som sveper över hela Mellanöstern hårt drabbat de kristna minoriteterna. Detta gäller inte minst sydöstra Turkiet, där muslimska grupper utsatt de kristna minorite-

terna för svår förföljelse, något som inte stävjats från myndigheternas sida.

I en undersökning som Churches Committee on Migrant Workers in Europe publicerade förra året drar man följande fyra slutsatser:

1. Kristna i främst sydöstra Turkiet är offer för svåra våldshandlingar som speciellt riktar sig mot denna grupp.
2. Om offren vänder sig till polis eller domstol med klagomål utsätts hela familjer eller grupper för hämnd.
3. Polis och domstolar accepterar att anmälningar dras tillbaka utan att allmänne åklagaren tar upp fallen.
4. Personer som blir arresterade för brott mot kristna släpps mycket snabbt efter domen trots att de i flera fall dömts till fleråriga fängelsestraff.

Med stöd av det anförda vill jag fråga:

Hur bedömer utrikesministern läget för de kristna minoriteterna i Turkiet?

19 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 25 november

1980/81:134 av *Per Stenmarck* (m) till kommunikationsministern om trafiken på Sturups flygplats:

Sturups flygplats går troligen mot en svår framtid. SAS-Catering väntas lägga ner sin verksamhet och "Skånes eget charterbolag" Transair är snart ett minne blott.

Den reguljära trafiken består sedan gammalt endast av avgångar till Arlanda och Kastrup/Köpenhamn. Dessutom förväntas antalet charterresenärer minska kraftigt under den innevarande vintersäsongen.

Sturups kapacitet medger sålunda en betydligt ökad trafikmängd. Samtidigt planeras en utbyggnad av Kastrup, till en beräknad kostnad av 4,5 miljarder kronor, av vilka SAS får bidra med 1,3 miljarder för hangarer, verkstäder m. m.

Detta förefaller orimligt. Här behövs ett sammanvägt svensk-danskt samhällsekonomiskt synsätt, vilket sannolikt skulle leda fram till att Sturup bör överta en del av Kastrups reguljära avgångar.

Är kommunikationsministern beredd att uppta diskussioner med sin danske kollega om denna fråga?

Har de förberedande diskussionerna med SAS, om utökad trafik på Sturup, lett fram till något resultat?

1980/81:135 av *John Andersson* (vpk) till industriministern om sysselsättningen vid NCB:s bruk i Hörnefors och Köpmanholmen:

Frågan om NCB:s framtid och i första hand sysselsättningen för arbetarna vid dess fabriker har genom personliga utspel av flera statsråd blivit något av ett offentligt skådespel, medan ingenting görs för att rädda sysselsättningen på de orter som hotas.

Jag vill fråga industriministern:

När ämnar regeringen börja vidta åtgärder för att rädda sysselsättningen vid de nedläggningshotade brukena i Hörnefors och Köpmanholmen?

1980/81:136 av *Ylva Annerstedt* (fp) till statsrådet Britt Mogård om kommunernas rätt att disponera läromedelsresurserna:

Under senare år har en förändrad pedagogik och ett förändrat arbetssätt medfört, att begreppet läromedel fått en långt vidare innebörd än tidigare. Från att tidigare i princip ha betytt böcker, innefattar läromedel nu också framställning i ljud eller bild. Många räknar också studiebesök av olika typ dit.

Ett mer laborativt arbetssätt kräver att skolornas kollektiva läromedels-samlingar utökas och rustas upp. Kommunernas knappa ekonomiska tillgångar binds emellertid till stor del av 27 § skolförordningens 2 kap., som föreskriver att elev vid grundskola som gåva skall få centrala läromedel. Detta betyder då en bok.

Utredningen om läromedel understryker detta förhållande och föreslår att kommunerna själva skall få bestämma hur eleverna skall få bruka sina läromedel och om eleverna skall få läromedlen som gåva eller inte.

Det är angeläget att det allt större lokala ansvar för skolan som Lgr 80 möjliggör också avspeglar sig i kommunernas rätt att mer självständigt disponera sina resurser.

Jag vill därför ställa följande fråga till statsrådet Mogård:

Vilka initiativ avser statsrådet ta för att snabbt ge kommunerna rätt att själva avgöra hur läromedelsresurserna skall disponeras?

1980/81:137 av *Bengt Silfverstrand* (s) till jordbruksministern om vattenföroreningarna i Laholmsbukten:

Ett område på 135 kvadratkilometer i Laholmsbukten från Tylö i norr till Hallands Väderö i söder har drabbats av en omfattande fiskdöd. Enligt undersökningar av marinbotaniska avdelningen vid Lunds universitet har det skett en kraftig tillväxt av grönalger och plankton i området. Detta har i sin tur förorsakat syrebrist när organismerna dött. Det kan inte uteslutas att även andra delar av västkusten, t. ex. Kattegatt, kan vara drabbade. Även om det ännu inte föreligger någon entydig förklaring till den höga halten av närhalter i Laholmsbukten, så pekar flera omständigheter på jordbrukets stora användning av kvävegödselmedel. Utsläppen av oorganiskt kväve har ökat med 22 % under åren 1969–1977 som en direkt följd av den ökade

Nr 33

Tisdagen den
25 november 1980

*Meddelande om
frågor*

kvävegödslingen i jord- och skogsbruket. Det står klart att kvävegödsel i stor omfattning sköljs ut i havet via de halländska vattendragen. En av de åar som sålunda misstänks vara en källa till miljöproblemen är Stensån, som rinner ut i Laholmsbukten vid Båstad. Redan 1976 slog jordbruksforskare larm om att ett hundratal jordbruk inom Stensåns nederbördsområde släppte ut stora mängder kväve i ån.

Mot denna bakgrund vill jag fråga jordbruksministern:

Vilka åtgärder ämnar jordbruksministern vidta med anledning av de svåra miljöskador som drabbat Laholmsbukten och eventuellt även andra delar av västkusten?

20 § Kammaren åtskildes kl. 16.36.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert